Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

21 501-30 Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 695

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 mei 2026

Hierbij bied ik uw Kamer, mede namens de Minister van Economische Zaken en Klimaat, het verslag van het onderzoeks- en innovatiedeel van de digitale informele Raad voor Concurrentievermogen aan van 31 maart jongstleden.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.M. Letschert

kst-21501-30-695
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

Verslag van het onderzoeks- en innovatiedeel van de digitale informele Raad voor Concurrentievermogen op 31 maart 2026

Van excellent onderzoek naar mondiale schaal: het Europese innovatiepotentieel ontsluiten

Beleidsdebat

Het beleidsdebat ging in op het optimaal benutten van het Europese innovatiepotentieel. Het Cypriotisch voorzitterschap gaf bij de introductie van het beleidsdebat aan dat fundamenteel onderzoek en «deep tech»-innovatie bepalend zijn voor de toekomst van de EU. Het voorzitterschap benoemde dat het innovatiepotentieel van de EU ontsloten moet worden en dat we daar gezamenlijk voor aan de lat staan. Het voorstel van de Commissie om een 28ste regime te introduceren, draagt hieraan bij. Dit regime introduceert een geharmoniseerde optionele Europese rechtsvorm, de EU Inc. Dit is een rechtsvorm die vergelijkbaar is met de Nederlandse BV.[1] De doelstellingen van het voorstel zijn het creëren van betere voorwaarden voor het starten van ondernemingen, het realiseren van betere kansen voor het groeien en opschalen van ondernemingen in de Europese Unie en het aanmoedigen van investeringen in Europese ondernemingen.
Het Cypriotisch voorzitterschap sloot af met de oproep dat het van belang is dat de EU talent aan blijft trekken.

De Eurocommissaris vulde aan dat de Commissie, naast het 28ste regime, ook werkt aan de implementatie van de startup en scale-up strategie[2] zodat fragmentatie van regelgeving in de EU tegen wordt gegaan en meer investeerders kunnen worden aangetrokken. Verder zet de Commissie in op het Scaleup Europe Fund[3], dat investeringen in scale-ups mogelijk maakt en bijdraagt aan strategische groei van baanbrekende technologieën. De Commissie gaf aan dat dit fonds, samen met het nieuwe kaderprogramma, Horizon Europe (2028–2034), bijdraagt aan het doel om 3% van het bbp aan investeringen in onderzoek en ontwikkeling te besteden. De Eurocommissaris onderschreef de oproep van het Cypriotische voorzitterschap dat het aantrekken van talent voor Europa cruciaal is. Dit zal daarom worden meegenomen in de ERA Act, waarin ook bijvoorbeeld academische vrijheid als onderwerp terugkomt.

Lidstaten, waaronder Nederland, verwelkomden de inzet van het voorzitterschap en de Commissie, omdat dit goed aansluit bij de positie van Nederland zoals onder andere verwoord in het BNC-fiche over het nieuwe kaderprogramma.[4]
Zo werd door veel lidstaten benadrukt dat het noodzaak is om een naadloos investeringstraject van fundamenteel en toegepast onderzoek tot startup, scale-up en wereldwijde productie te ontwikkelen. Hierbij werd ook benoemd dat strategische O&I-ecosystemen hierin van groot belang zijn, zodat excellent onderzoek ook tot economische impact kan leiden en kennis kansen biedt voor bedrijven. Inzet op financiering voor opschaling, bijvoorbeeld via het Scaleup Europe Fund, werd om deze reden verwelkomd.

---

[1] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2026/03/18/fiche1voorstel28steregimevoorondernemingeneuinc
[2] https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/jobs-and-economy/eu-startup-and-scaleup-strategy_en
[3] https://eic.ec.europa.eu/eic-fund/scaleup-europe-fund_enScaleup Europe Fund – European Innovation Council – European Commission
[4] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2025/09/12/bnc-fiche-mfk-voorstel-verordening-en-besluit-horizon-europa-het-europese-kaderprogramma-voor-onderzoek-en-innovatie

De lidstaten gaven verder aan dat bovengenoemde punten ook onder het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK) zouden moeten worden doorgezet, onder andere door de verbinding tussen Horizon Europe (2028–2034) en het Europees Concurrentievermogenfonds (ECF). Hierdoor zal in Europa het klimaat voor publiek-private samenwerking versterken en komt de doelstelling om 3% van het bbp te investeren in onderzoek en ontwikkeling dichterbij. Nederland verwelkomde deze interventies van andere lidstaten, omdat Nederland ook het belang van investeringen in onderzoek, ontwikkeling en innovatie voor het versterken van het concurrentievermogen ziet.

Nederland omarmde de inzet van de Commissie om de staatssteunregels te herzien. Het is hierbij met name belangrijk om de definitie voor «Onderneming in Moeilijkheden» aan te passen. Beginnende bedrijven, met name startups en scale-ups, worden gefinancierd met veel vreemd kapitaal en hebben op papier grote schulden. Dat verhindert hen om binnen de huidige staatsteunregels publieke investeringen aan te trekken.

Met betrekking tot het aantrekken van talentvolle onderzoekers, innovators en investeerders, een ambitie die ook in het regeerakkoord is opgenomen, noemde Nederland het belang van stabiliteit en voorspelbaarheid in beleid en betrouwbare structuren. Verder werd door vele lidstaten, waaronder Nederland, het «talent trekt talent aan»-effect benadrukt van instrumenten zoals de European Research Council (ERC) en Marie Skłodowska Curie Actions (MSCA).

Als laatste benadrukten verschillende lidstaten de noodzaak van het verder omarmen van «de vijfde vrijheid», in lijn met het Letta rapport[5] uit 2024. De vijfde vrijheid bepleit het vrije verkeer van onderzoek, innovatie, kennis en onderwijs binnen de Europese Unie. Het is een uitbreiding op de klassieke interne markt: de ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrije verkeer van 1. goederen, 2. diensten, 3. kapitaal en 4. personen is gewaarborgd. De lidstaten kijken uit naar verdere uitwerking van de vijfde vrijheid onder de ERA-act.

Het Cypriotisch voorzitterschap sloot de discussie en de Raad af met de constatering dat dat er een sterke en gezamenlijke ambitie is om het Europese onderzoek- en innovatiesysteem te versterken.

[5] https://european-research-area.ec.europa.eu/documents/letta-report-much-more-market-april-2024